

Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit

Codi: 101706

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500893 Logopèdia	OB	3	1

Professor de contacte

Nom: Encarna Pérez Pérez

Correu electrònic: Encarna.Perez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Nuria Miranda Codina

Prerequisits

Pel correcte desenvolupament de l'assignatura, l'alumnat requerirà dels coneixements d'assignatures prèvies:

- Adquisició i processament del llenguatge.
- Lingüística aplicada a les patologies del llenguatge.
- Trastorns i Avaluació de l'adquisició del llenguatge oral i escrit.

Objectius

Portar a terme la intervenció en un infant amb una dificultat evolutiva del llenguatge oral i escrit, requerirà que decideixis quins objectius treballar i com prioritzar-los i seqüenciar-los al llarg de tot el procés que desenvolupis. També hauràs de dissenyar la intervenció, seleccionant les activitats, els materials i els ajuts necessaris perquè l'infant pugui construir el seu llenguatge. Aquest procés de presa de decisions sobre què i com treballar requereix tenir uns coneixements que són els continguts d'aquesta assignatura. Però també serà necessari recuperar d'altres coneixements que ja has estudiat en assignatures anteriors. Com concretar tots els coneixements, nous i antics, per a dissenyar i realitzar la intervenció, ho farem a l'assignatura que ara comencem.

El nostre treball, però, no pot donar-se en un context aïllat. Es necessari situar-lo en la quotidianitat de l'infant per tal que els resultats de la intervenció es generalitzin cap a un conjunt més ampli de persones i situacions. Per això, cal fer participi l'entorn natural de l'infant: la família i l'escola. Hauràs de potenciar aquesta participació i, en alguns casos, crear-la per tal que es dugui a terme adequadament.

La finalitat de l'assignatura és la de proporcionar-te les eines necessàries per a què com a futur logopeda puguis intervenir en les dificultats evolutives del llenguatge oral i escrit. Els objectius proposats són:

- Conèixer els models teòrics sobre intervenció en el llenguatge oral i escrit.
- Conèixer les aportacions teòriques que permetran decidir què i com intervenir, en funció dels nivells del llenguatge i de les dificultats infantils.
- Prioritzar i seqüenciar els objectius de la intervenció.

- Analitzar processos d'intervenció.
- Elaborar programes de intervenció per a les dificultats del llenguatge oral i escrit.
- Reflexionar sobre les variables que influeixen en el tractament.
- Entendre el treball del logopeda des de la perspectiva de la multidisciplinarietat.
- Elaborar programes d'assessorament per les famílies i escoles.

Competències

- Actuar d'acord amb el codi deontològic de la professió: respectar el secret professional, aplicar criteris professionals de finalització i derivació dels tractaments.
- Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.
- Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdics, tant individuals com col·lectius, establint objectius i etapes, amb els mètodes, les tècniques i els recursos més eficaços i adequats, i tenint en compte les diferents etapes evolutives de l'ésser humà.
- Dissenyar i gestionar projectes.
- Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.
- Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.
- Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.
- Utilitzar les tècniques i els instruments d'exploració propis de la professió i registrar, sintetitzar i interpretar les dades aportades integrant-les al conjunt de la informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.
2. Definir els objectius, les tècniques i els recursos adequats per elaborar un tractament logopèdic amb alteracions en l'adquisició de llenguatge oral o escrit.
3. Dissenyar i gestionar projectes.
4. Dissenyar un pla d'intervenció logopèdic de diferents casos pràctics amb alteracions en l'adquisició de llenguatge oral o escrit.
5. Especificar criteris de finalització del tractament en els projectes d'intervenció.
6. Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.
7. Identificar les situacions que requereixen derivar el pacient a altres especialistes.
8. Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.
9. Seleccionar i aplicar les tècniques específiques d'intervenció adequades per a les alteracions del llenguatge oral o escrit.
10. Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.

Continguts

La intervenció en el llenguatge oral i escrit: Introducció. Els models d'intervenció. Les aportacions per a la selecció dels objectius de la intervenció.

Els criteris per a la presa de decisions: què i com intervenir. La prioritització i la seqüenciació dels objectius. Les activitats i els materials. Les estratègies per a la intervenció. L'entorn de la intervenció.

La intervenció en els nivells del llenguatge oral: objectius, activitats, materials i estratègies. La intervenció en la comunicació. La intervenció en la comprensió. La intervenció en l'organització lèxica. La intervenció en l'organització morfosintàctica. La intervenció en l'ús del llenguatge.

L'assessorament logopèdic. L'assessorament familiar. L'assessorament escolar.

La intervenció en les dificultats evolutives del llenguatge escrit: casos pràctics

Programa per a la intervenció en l'escriptura i la lectura: PROGRAMA A.CO.S.

La intervenció en les alteracions del llenguatge escrit: casos pràctics.

Metodologia

A nivell metodològic, l'assignatura requerirà el treball individual de lectures obligades i la realització d'activitats pràctiques. Però al ser una assignatura molt pràctica, serà important el treball en grup d'anàlisi de casos i de discussió conjunta. Per tant, el desenvolupament de l'assignatura es realitzarà a partir de classes magistrals, treball cooperatiu, sessions pràctiques, tutories dels grups, estudi de casos, lectura d'articles, tot organitzat en tres tipus d'activitats docents: classes teòriques, seminaris de discussió i seminaris d'elaboració de projectes d'intervenció.

L'assistència als seminaris de petits grups d'elaboració de projectes d'intervenció és obligatòria.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	39	1,56	2, 5, 7, 9
Seminaris de discussió conjunta de casos pràctics	6	0,24	2, 10
Seminaris de petits grups d'elaboració de projectes d'intervenció	22	0,88	3, 4, 8, 10
Tipus: Supervisades			
Tutories en petits grups	15	0,6	3, 4
Tipus: Autònomes			
Estudi autònom	80	3,2	2, 3, 5, 7, 8, 9
Projectes d'intervenció de casos pràctics	54	2,16	1, 3, 4, 6, 10

Avaluació

Les competències d'aquesta assignatura seran avaluades mitjançant: exàmens escrits, presentacions orals i lliurament d'activitats pràctiques.

El sistema d'avaluació s'organitza en sis proves agrupades en tres tipus d'evidències d'aprenentatge (EV1, EV2, EV3):

- EV1: Avaluació teòrica, amb un pes del 35 % de la nota. Es realitzaran 2 proves al llarg del semestre, una pel bloc de llenguatge oral i una pel bloc llenguatge escrit. Per poder avaluar aquesta EV cal haver-se presentat com a mínim a una de les proves.
- EV2: Casos clínics, amb un pes del 35 % de la nota. Es realitzaran 2 proves al llarg del semestre, una pel bloc de llenguatge oral i una pel bloc de llenguatge escrit. Per poder avaluar aquesta EV cal haver-se presentat com a mínim a una de les proves.
- EV3: Mòdul de presentacions de projectes d'intervenció, amb un pes del 30 % de la nota. La EV no serà evaluable quan el grup no presenti el 60% de les activitats.

A final de l'assignatura, l'alumnat que no hagi superat l'assignatura però tingui una nota de curs de 4 o més punts, podrà acollir-se a una prova de reavaluació de les evidències no superades. La nota màxima de la part re-avaluada serà de 5 punts. El format de la re-avaluació serà el mateix que el que tenia l'evidència suspesa però l'autoria serà individual.

Denominació	Pes
-------------	-----

Codi Evidència			Format (oral, escrit o ambdós)	Autoria(individual, col·lectiva o ambdues)	Via(presencial, virtual o ambdues)
EV1	Avaluació teòrica	35 %	Escrit	Individual	Presencial
EV2	Casos clínics	35 %	Escrit	Individual	Presencial
EV3	Presentació projectes d'intervenció	30 %	Escrit	Colectiva	Virtual

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
EV1 (Avaluació teòrica) + EV2 (Casos clínics)	70% de la nota.	4	0,16	2, 5, 7, 9, 10
EV3 (Presentació de projectes d'intervenció)	30% de la nota.	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10

Bibliografia

ACOSTA, V. (2012). La intervención logopédica en los trastornos específicos del lenguaje. Revista de Logopedia, Foniatria y Audiología, 32:67-74.

ATO, E.; GALÁN; M.D.; CABELLO; F. (2009). Intervención familiar en niños con trastornos del lenguaje: una revisión. Electronic Journal of Research in Educational Psychology, 19, 7(3): 1419-1448.

CLEMENTE, M. (2008). Enseñar a leer. Bases teóricas y propuestas prácticas. Pirámide. Madrid.

GIRÓ, M.; GONZÁLEZ, C.; PÉREZ PÉREZ, E. (2003). Intervención en un caso con Trastorno Específico del Lenguaje (4-6 años). Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología. Vol. XXIII. Octubre-Diciembre.

GRÀCIA M., DEL RIO, MJ (1998). Intervención naturalista en la comunicación y el lenguaje para familias de niños pequeños. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología Vol. XVIII. Nº 1. 19-30.

MONFORT, M. (2005). Intervención logopédica en los trastornos de comprensión. Revista de Neurología, 40 (supl. 1): 127-130.

PÉREZ PÉREZ, E. (2013). Diagnóstico e intervención de las dificultades evolutivas del Lenguaje Oral. Lebón. Barcelona.

PEREZ PÉREZ, E. (2008). La valoració de les dificultats de lectura i d'escriptura mitjançant els perfils. Revista Suports, vol. 12, nº 2 pp 96-107, tardor de 2008.

PEREZ PEREZ , E. (2010). Quan el llenguatge dificulta l'escolaritat. Revista Educat.

PÉREZ PÉREZ, E; GIRÓ, M. (2002) Intervención en un caso con dificultades del lenguaje (4-6 años) Monográfico: El Trastorno del Lenguaje. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología. Vol. XXII. Abril-Junio.

VILASECA, R. (2002). La intervención logopédica en niños con dificultades en el área del lenguaje y de la comunicación: un enfoque naturalista. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología Vol. XXII. Julio-Septiembre.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

- ACOSTA, V.M.; MORENO, A.M. (1999). Dificultades del lenguaje en ambientes educativos. Del Retraso al Trastorno Específico del Lenguaje. Masson. Barcelona.
- BERKO, J; BERNSTEIN, N. (1999). Psicolingüística. McGraw Hill. Madrid.
- BUISÁN C. (1996). Diagnóstico y predicción de la adquisición del grafismo. Barcelona: Cedecs Psicopedagogía.
- CLEMENTE M., DOMÍNGUEZ A.B. (2003) La enseñanza de la lectura. Pirámide. Madrid.
- COLOMER T., CAMPS A. (1998) Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre. Ed.62. Barcelona.
- CUETOS, F. y CASTEJÓN, L. (2005) Disociación de la información conceptual y lingüística a partir de un estudio de caso. Revista de Neurología, 41:469-74
- CUETOS, f. (2012). Neurociencia del Lenguaje. Ed. Panamérica. Madrid.
- DEL RIO, M.J. (2006). Consideraciones sobre el uso de los procedimientos naturalistas para la intervención en logopedia. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología. Vol. 26. nº 3, 139-145.
- DEL RIO, M.J.; GRÀCIA, M. (1996). Una aproximación al análisis de los intercambios comunicativos y lingüísticos entre niños pequeños y adultos. Infancia y Aprendizaje, 75:3-20.
- ETCHEPAREBORDA, M.C. (2002). Detección precoz de la dislexia y enfoque terapéutico. Revista de Neurología; 34 (supl.1):S13-S23.
- FEY, M.E.; WINDSOR, j.; WARREN, S. (1995) Language Intervention- Preschool Through the Elementary Years. Baltimore, Paul H. Brookes Publishing Co.
- GALLARDO JR., GALLEGO JL. (1993). Manual de logopedia escolar. Un enfoque practico. Aljibe. Granada.
- GALLEGO JL. (1999) Calidad en la intervención logopèdica. Estudio de casos. Aljibe. Málaga.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPT. D'ENSENYAMENT. Marc d'actuació dels CREDA: Criteris i objectius d'intervenció.
- GRACIA M. (2003) Comunicación y lenguaje en primeras edades. Intervención con familia. Milenio. Lleida
- JIMÉNEZ, J.E.; ORTIZ, M.R.; HERNÁNDEZ-VALLE, I.; GUZMAN, R; GONZÁLEX, G. (2002). La instrucción de la conciencia fonológica. En J.N. García (Coord.). Aplicaciones de Intervención psicopedagógica. Madrid: Pirámide.
- JIMÉNEZ, J.E.; ORTIZ, M.R. (1995). Conciencia Fonológica y aprendizaje de la lectura. Teoría, evaluación e intervención. Madrid: Síntesis.
- LEAL, A. (1983). La representación gráfica de los sonidos y el paso del símbolo al signo. En: Moreno, M. La Pedagogía Operatoria. Laia. Barcelona.
- LEAL A. (1987). Construcción de sistemas simbólicos: la lengua escrita como creación. Gedisa. Barcelona.
- MARTÍN Mª P. (2003). La lectura. Procesos neuropsicológicos de aprendizaje, dificultades, programas de intervención y estudio de casos. Lebon. Barcelona.
- MONFORT M. (1984). La intervención logopèdica. II Simposi de Logopèdia. CEPE. Madrid.
- MONFORT M., JUAREZ, A. (1997). Los niños disfásicos. Descripción y tratamiento. CEPE. Madrid.
- PÉREZ PÉREZ, E. (1997). Cohesión y coherencia en las narraciones de niños y niñas con Trastorno Específico del lenguaje. Rev. De Logopedia, Foniatría y Audiología. Vol. XVII, nº 2: 103-111
- PÉREZ PÉREZ, E; LLANO, C.; VILA, C. (2006). Test de Lectura y Escritura. TEYL. Lebón. Barcelona.

PÉREZ PÉREZ, E.; SERRA, M. (2003). Análisis del retraso del lenguaje. Ariel. Barcelona.

SÁNCHEZ-CANO, M. (2010). El asesoramiento como intervención para atender al alumnado con dificultades. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología, Vol. 30, nº 4: 180-185

SUPPORTS. (1999) El desenvolupament del llenguatge i l'enfocament d'intervenció naturalista. Monogràfic. Vol. 3 nº 1.

Asociación Dislexia y Familia. Cómo pueden aprender los alumnos con dislexia.

www.revneurol.com

www.disfam.net